

Nr 57.

Utlåtande med anledning av väckt motion om åtgärder för bibehållande och förbättrande av bestånden av lax och ål i svenska fiskevatten.

I en inom riksdagens första kammare väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 363, har herr *Lundqvist* hemställt, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande åtgärder i syfte att på längre sikt bibehålla och förbättra bestånden av lax och ål i svenska fiskevatten.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Yttrande över motionen har den 29 februari 1952 avgivits av *fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök*, som anført i huvudsak följande.

Vad till en början beträffar *bestånden av laxartade fiskar* synas laxöringsföreningens försök i Kävlingeåns vattensystem ännu icke ha medfört sådana resultat, som skulle kunna vägleda en utvidgad verksamhet för uppdrivande av bestånden av dylika fiskar i andra vattensystem. Försöken i fråga kunna snarare sägas vara ägnade att belysa svårigheterna att i ett vattendrag av sådan typ som Kävlingeån med konstlade medel åstadkomma eller återställa ett lax- eller laxöringsbestånd. Några för andra vattendrag lämpliga metoder eller allmänna riktlinjer för förbättring av laxfiskebestånden ha såvitt fiskeristyrelsen kan finna hittills icke vunnits genom dessa försök.

Beträffande därefter de av den s. k. vandringsfiskutredningen bedrivna undersökningarna befinna sig dessa alltjämt på ett sådant stadium att några klara anvisningar för lämpligaste formen av beståndsförbättrande åtgärder ännu icke framkommit. Hittills föreliggande resultat synas utvisa, att man med artificiella metoder icke lyckats ersätta av industrien eller samhällen förstörda lek- och uppväxtområden för laxartade fiskar. Erfarenheterna från utlandet och särskilt från Förenta staterna och Canada synas peka i samma riktning. Fiskeristyrelsen måste i detta sammanhang särskilt framhålla det betänkliga i att allt flera av våra laxförande vattendrag genom kraftverksbyggnader o. d. spärras för vandringsfisken redan i sina mynningsdelar. För de skador som därigenom åstadkommas har man hitintills icke funnit några effektiva kompensationsåtgärder. Det intensiva forskningsarbete som bedrivs i vårt eget land och i utlandet har i varje fall ännu icke kunnat giva resultat av så tillförlitlig natur, att tiden kan anses vara inne för igångsättande av åtgärder i större skala. Mera betydelsefullt vore att lax- och laxöringsförande älvsträckor i möjligaste mån undandrogas utbyggnad, till dess någorlunda betryggande kompensationsmetoder utarbetats. En framställning i sådant syfte gjordes redan hösten 1948 av Svenska fiske-

vårdsförbundet, vilken framställning tillstyrktes av fiskeristyrelsen i remissutlåtande den 19 maj 1949. Framställningen torde alltjämt vara beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Frågan om förstärkning av *bestånden av ål* är av annan natur och synes giva utrymme för större möjligheter och säkrare resultat än försöken att förbättra laxbestånden. Fiskeristyrelsen har sedan flera år tillbaka organiserat en löpande kontroll av förefintliga anordningar för säkerställandet av ålynglets uppvandring inom olika vattensystem. Vidare utföras varje år tämligen omfattande utsättningar av ålyngel, som dels uppfångas vid vattendragens mynningar, dels importeras från utlandet. Eftersom ålen icke fortplantar sig i de svenska vattendragen, innebära dessa åtgärder icke någon bestående förbättring av tillgången på ål, men de giva i och för sig tämligen tillförlitliga avkastningsresultat och synas böra fortsättas i ökad utsträckning. Fiskeristyrelsen vill emellertid i detta sammanhang framhålla svårigheten att erhålla ålyngel i tillräckliga mängder. För någon tid sedan utfördes vissa rekognosceringar av möjligheterna att i England eller Irland förvärva en fångst- eller uppsamlingsstation för ålyngel. Tyvärr gävo dessa rekognosceringar intet positivt resultat utan frågan måste förfalla. Icke heller synes möjlighet finnas att förvärva någon dylik station i Danmark. Man är alltså för närvarande hänvisad till att — i den mån det svenska ålynglet icke räcker till för att täcka den ständigt växande efterfrågan på dylikt utplanteringsmaterial — inköpa dylikt från olika utländska exportörer. Härför vore givetvis ökad medelsanvisning från det allmännas sida önskvärd.

På grund av vad i det föregående anförts finner fiskeristyrelsen icke någon anledning föreligga att påkalla riksdagens åtgärd för vinnande av nya eller ändrade riktlinjer för den verksamhet till bibehållande av förbättring av beståndet av lax och ål i svenska fiskevatten, som redan nu bedrivs.

Utskottet. Såsom motionären påpekat behandlades vid 1948 års riksdag ett motionsvis framfört förslag om en fullständig inventering av landets rinnande vattendrag i syfte att skapa ökade möjligheter för produktiv fiskodling. I sitt utlåtande i ärendet (utl. nr 35) avstyrkte utskottet detta förslag samt anförde därvid, bland annat, att alla skäl syntes tala för att man borde avvakta resultaten av Svenska lax- och laxöringsföreningens samt vandringsfiskutredningens undersökningar, innan åtgärder övervägdes i föreslagna riktning. Riksdagen hade intet att erinra mot vad utskottet anförde.

Av fiskeristyrelsens yttrande i nu föreliggande ärende framgår, att nämnda undersökningar hittills icke lämnat resultat av större betydelse. Erfarenheterna av laxöringsföreningens försök i Kävlingeåns vattensystem synas sålunda ej vara av den art, att de kunna tjäna till ledning när det gäller att inom andra vattendrag främja bestånden av laxartade fiskar. Vad beträffar vandringsfiskutredningen har dess försöksverksamhet — som i och för sig får anses mycket värdefull — ännu icke fortskridit så långt, att man kunnat anvisa tillfredsställande utvägar att förbättra eller skydda laxbestånden i samband med ingrepp, som vållas av kraftverk och övriga byggnader i våra vattendrag. Vad beträffar ålbeståndet synas däremot större möjligheter föreligga att åstadkomma en förbättring. Såsom fiskeristyrelsen anförde ha nämligen vissa resultat uppnåtts genom kontroll och undersökningar på området.

Utskottet får i detta sammanhang erinra, att årets riksdag tidigare tagit ställning till vissa problem av i stort sett samma natur som de, varom här är fråga. Sålunda hemställdes i motionerna I: 239 och II: 416, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning om åtgärder till förhindrande av vandringsfiskens undanträngande genom kraftverksbyggen. I utlåtande över motionerna (utl. nr 20) framhävde tredje lagutskottet starkt betydelsen och den allvarliga karaktären hos den i motionerna väckta frågan. Enligt lagutskottets mening borde det arbete, som på olika håll — bland annat inom vandringsfiskutredningen — igångsatts eller förberetts för att åstadkomma en tillfredsställande lösning av frågan, fullföljas med all kraft. Då några nya framkomliga vägar knappast kunde anvisas, ansåg utskottet sig likväl icke kunna tillstyrka motionerna utan hemställde, att de måtte lämnas utan åtgärd från riksdagens sida. Riksdagen, som biföll tredje lagutskottets hemställan, gjorde ingen erinran mot vad utskottet anfört.

Vidare har riksdagen — med anledning av motionen I: 362 och på hemställan av tredje lagutskottet (utl. nr 19) — i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 maj 1952, nr 194, begärt en skyndsam utredning om effektiva åtgärder till motverkande av förorening av våra sjöar och vattendrag samt framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Utskottet vill för sin del framhålla, att den betydande utbyggnaden och regleringsverksamheten i landets vattendrag uppenbarligen medför högst avsevärda skadeverkningar för fiskets del. Detsamma torde gälla den vattenförorening, som vållas av industrier och samhällen. Frågan om vilka åtgärder som böra vidtagas för att skydda och förbättra fiskbeståndet synes därför — icke minst i vad avser laxfiskar och ål — förtjänt av den största uppmärksamhet från statsmakternas sida.

Med hänsyn till riksdagens beslut i tidigare berörda ärenden har utskottet icke ansett sig böra förorda bifall till nu ifrågavarande motion. Utskottet vill emellertid kraftigt understryka vad tredje lagutskottet anfört om behovet av effektiva insatser för att en lösning skall komma till stånd av problemen på förevarande område. Vad beträffar de spörsmål, som sammanhånga med vattendragens förorening, har utskottet inhämtat från jordbruksdepartementet, att sakkunniga innevarande månad torde komma att tillkallas för att verkställa den av riksdagen begärda utredningen i ämnet. Det torde få förutsättas, att resurser komma att ställas till de sakkunnigas förfogande i den omfattning, att utredningsarbetet kan bedrivas med erforderlig skyndsamhet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att motionen I: 363 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 december 1952.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Bror Nilsson, Ebbe Ohlsson, Ernst Hjalmar Nilsson*, Einar Persson, Osvald, Yngve Persson* och Björnberg; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Jacobson i Vilhelmina, Anthy, Nilsson i Varuträsk, Lindström, Boman i Stafsund och Andersson i Långviksmon, fru Boman samt herr Arweson.

* Ej närvarande vid justeringen.